

REPREZENTAREA SOCIALĂ A ADOPTIEI LA TINERII CONTEMPORANI

Alexandra HRIȚCU – Psiholog,

Direcția Generală Asistență Socială și Protecție Familiei mun. Bălți

Daniela CAZACU - Lector universitar, Doctor în psihologie

Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *Parenthood is an essential aspect of evolution, and adoption, as a form of family, is that institution in transition that creates a family different from the traditional biological family, thus serving a dual purpose, that of first giving home to the child and then giving some parents a child.*

Keywords: *adoption, peripheral elements, central core, children, family, social representation*

Parentalitatea este aspectul esențial al evoluției, iar adopția, ca o formă de familie, este acea instituție în tranziție ce creează o familie diferită de familia biologică tradițională, servind astfel unui scop dublu, cel de a oferi în prim rând casă la copil și apoi de a oferi unor părinți un copil.

Adopția este o formă specială de protecție, aplicată în interesul superior al copilului, prin care se stabilește filiația între copilul adoptat și adoptator, precum și legăturile de rudenie între copilul adoptat și rudele adoptatorului [6].

Adopția națională este un tip de adopție în care atât copilul adoptat, cât și adoptatorul sau familia adoptatoare au domiciliul în Republica Moldova [apud 6].

Adopția internațională un alt tip de adopție în care copilul adoptat are domiciliul în Republica Moldova, iar adoptatorul sau familia adoptatoare au domiciliul în străinătate ori adopție în care copilul adoptat

are domiciliul în străinătate, iar adoptatorul sau familia adoptatoare au domiciliul în Republica Moldova [apud 6].

Familia la rândul său este o formă socială de bază, întemeiată prin căsătorie și care constă din soț, soție și din descendenții acestora [11]. *Copilul* fiind reprezentat de băiat sau/și fată în primii ani ai vieții și până la adolescență [12].

Decizia de a adopta aduce multiple întrebări: Cum? Care sunt opțiunile? De unde? La ce vârstă? Să adopt sau să nu adopt? Ce vor spune vecinii, colegii, profesorii? În societatea contemporană, multe cupluri doresc să adopte ca o alternativă de a construi o familie, ca urmare a problemelor de fertilitate. Reacțiile sunt adesea intensificate de contextul social care continuă să vadă relațiile de sânge ca fiind proeminente, atașând stigma de a adopta. Toți factorii menționați pot afecta ajustarea și satisfacția vieții pentru părinții adoptivi [7].

Adopția este acel fenomen care datează de la începutul societății umane, dar forma legală modernă de adopție se datează abia de la mijlocul secolului al XIX-lea. Examinându-se antecedentele istorice a adopției de la ziua de azi, s-a observat că ultima este la fel de veche ca și societatea.

Mulți orfani rămân în îngrijirea statului deoarece nu sunt acceptați de potențialii adoptatori. Ei insistă să adopte doar copii mici, de un anumit sex, fără frați și perfect sănătoși. Așteptările sunt însă prea mari pentru a putea fi îndeplinite în timp scurt.

În anul 2019, erau **312** cetățeni din Republica Moldova care vor să adopte un copil. În același timp, avem **580** de copii adoptabili. Majoritatea doresc însă să adopte copiii până la trei ani, care sunt puțini. Cei mai mulți sunt mai mari de șapte ani, sunt frați sau sunt bolnavi. Rareori se întâmplă când o familie adoptă copii de vârstă școlară, frați sau bolnavi. Această situație explică de ce avem puține adopții [8].

În conformitate cu prevederile art.45 al Legii nr. 99 din 28.05.2010 privind regimul juridic al adopției, după încuviințarea adopției, copilul adoptat se află în evidența autorităților teritoriale de la domiciliul părinților adoptivi sau a autorităților centrale în domeniul adopției din statul primitor, în cazul adopției internaționale, până la împlinirea vârstei de 18 ani. Monitorizarea situației post-adopție a copilului se efectuează de către autoritățile în a căror evidență se află copilul, pe o perioadă de doi ani de la încuviințarea adopției, conform legii 122 din 09.07.2020 [apud 6].

Reprezentările sociale redau organizări cognitive (ansambluri de opinii, atitudini, prejudecăți etc.) care au o funcționalitate guvernată de reglări sociale și ancorări în realități profesionale, economice, politice sau culturale [4, p. 29; 9, pp.114-115; 10, p.58]

Cunoscând care este reprezentarea socială a adopției v-om putea prognoza care sunt atitudinile, percepțiile, ideile, gândurile vis-a-vis de această procedură. De alt fel, reprezentarea socială este un proces de elaborare perceptivă și mentală a realității ce transformă obiectele sociale (persoane, contexte, situații) în categorii simbolice (valori, credințe, ideologii) și le conferă un statut cognitiv, permițând înțelegerea aspectelor vieții obișnuite printr-o racordare a propriei noastre conduite la interiorul interacțiunilor sociale.

Majoritatea persoanelor care le cunosc și se confruntă cu problema conceperii unui copil au fost anunțate de medicii de specialitate despre faptul că sunt infertile.

Infertilitatea la rândul său fiind definită ca lipsa apariției sarcinii după o perioadă de încercare de 1 an, timp în care cuplul are contacte sexuale regulate și neprotejate [10].

Intenționăm a investiga reprezentările sociale a adopției pentru a înțelege în profunzime percepția populației care ne poate oferi o viziune clară a acțiunilor necesare pentru a păstra adopția ca opțiune de succes și o experiență pozitivă pentru cei care decid să adopte.

Astfel, **scopul cercetării** noastre constă în determinarea conținutului reprezentării sociale a adopției.

Ipoteza cercetării: Datorită multitudinilor politice existente la etapa actuală în Republica Moldova de susținere a copiilor cu statut adoptabil și a potențialilor adoptatori, presupunem că reprezentarea socială a adopției în rândul tinerilor contemporani are o tentă pozitivă fiind centrată pe ajutor și susținere.

Metodologia cercetării:

-Metoda asociația liberă (Abric, 1994) [2, p.56-82].

-Tehnică prototipic categorială (Vergès, 1992) [1, p.111].

Metoda asociațiilor libere (Abric 1973) este considerată ca cea mai utilizată metodă de studiu în domeniul reprezentărilor sociale. Avantajul ei este rapiditatea aplicării, dar și procesul relativ ușor al prelucrării cantitative a datelor obținute [2, p.56-82].

Tehnică prototipic categorială (Vergès, 1992) într-un studiu, Vergès propune analiza prototipicalității termenilor asociați prin realizarea unei congruențe între frecvența de apariție a unor elemente și rangul apariției elementelor respective. Uneori, în locul rangului apariției unui termen în asociație se poate folosi rangul importanței. Congruența acestor indicatori se poate realiza fie prin calculul corelației dintre ei, fie prin

utilizarea tehnicii tabelare, propusă de Vergès [1, p.111].

Totodată reprezentarea socială în concepția lui A. Neculau este: o reconstrucție a mediului prin prisma filozofiei de viață a individului; o instanță intermediară între percepția, informație, atitudine și imagine; un stil de conduită; un mod de a comunica cu exteriorul; o orientare în lumea obiectelor și faptelor și o operație de clasificare a acestora; o conectare la diferite situații explicative, un instrument cu ajutorul căruia actorii sociali își reglează raporturile reciproce, o articulare a personalității la contextul social, un mod de a face accesibilă lumea exterioară, de a-i înțelege pe alții [3, p.287].

În urma aplicării tehnicii prototipic – categoriale care avea ca scop identificarea elementelor constitutive ale reprezentărilor sociale a adopției, am obținut un corpus de 462 cuvinte care descriau termenul de „adopție”. După ce am obținut aceste date, am trecut, la o serie de analize cu ajutorul cărora am exclus termenii între care existau anumite raporturi de sinonimie și cei care au apărut doar o singură dată. Am pus accentul pe cei care au avut un minim de frecvență în apariție nu mai mici de cinci ori, după care am grupat aceste cuvinte pe dimensiuni mai mari în funcție de sfera de acțiune pe care o descriau aceste cuvinte. Astfel am primit și identificat în rezultat următoarele dimensiuni și serii de cuvinte.

În a doua etapă, după ce am operat cu aceste analize preliminare, am trecut la calculul indicatorilor de frecvență pentru fiecare din seria de cuvinte ce a fost desemnată de populația.

În urma calculării frecvenței fiecărui termen, am determinat care este frecvența de apariție cea mai mare și care este cea mai mică. În urma calculelor efectuate, cea mai mare frecvență obține cuvântul *familie* având 11,69 %, urmat de cuvântul *copiii* cu 10,82 %, la rândul său fiind urmat de cuvântul *viață* cu 10,17 % și cuvântul *grijă* cu 8,66 %. La calcularea cuvântului cu cea mai mică frecvență am identificat cuvintele *împlinire* și *dificultăți* cu o frecvență a apariției de 1,95 %, urmat de cuvântul *animale* cu 1,73 %, urmat de cuvântul *infertilitate* cu 1,30 % și cea mai mică frecvență pe care noi am identificat-o fiind de 1,08 % pentru cuvântul *responsabilitate*.

În cea de-a a treia etapă, după ce am calculat frecvențele, am aranjat rezultatele ce le-am obținut în tabel în ordine descrescătoare și am atribuit fiecăruia un anumit rang al apariției, acesta fiind la rândul lui un indicator ce ne arată poziția lui în lanțul de cuvinte.

Astfel am obținut că cuvântul cu cel mai mare rang al apariției este *familie*, ocupând poziția 1-a, fiind urmat de cuvintele, *copiii* cu rangul apariției al- 2 -lea, *viață* cu rangul apariției trei și *grijă* cu rangul apariției patru.

Deasemenea am identificat care sunt cuvintele cu cel mai mic rang al apariției, acestea fiind: *împlinire* cu rangul apariției al- 17 -lea, *animale* cu rangul apariției al- 18 -lea, *infertilitate* cu rangul apariției al- 19 -lea, *responsabilitate* înregistrând cel mai mic rang al apariției de 20.

Utilizând metoda „asociațiilor libere” (*Abrie, 1973*) [2, p.56-82] am stabilit că cuvântul cu cea mai mare frecvență, care se asociază cu cuvântul inductor „adopție este „*familie*”, fiind numit de 54 ori de către respondenți, cu o diferență puțin mai remarcabilă este urmat de cuvântul „*copiii*”, care a fost amintit de 50 de respondenți.

Ceea ce ne interesează pe noi în acest tabel sunt primele două rânduri și ultimele două rânduri, deoarece, potrivit autorului care a propus această tehnică de separare a elementelor constitutive ale reprezentărilor sociale, Vergès [1, p.111] acestea sunt pozițiile ce indică locul elementelor centrale și respectiv periferice a reprezentărilor sociale.

După aceasta am calculat care este rangul importanței pentru fiecare din cuvintele care sunt prezente în tabel. Datorită calculării rangului importanței vom putea trece la următoarea etapă de încrucișare tabelară a rangului frecvenței cu cel al importanței.

În cea de-a patra etapă am atribuit un rang al importanței pentru fiecare cuvânt care mai anterior i-am atribuit un rang al apariției. Pentru aceasta s-a luat în calcul răspunsurile la cel de al doilea consemn: „Gândiți-vă în continuare la „**adopție**”, așezați expresiile de mai sus în ordinea importanței de la cel mai important la cel mai puțin important. Scala de răspuns a fost în 5 puncte unde 1 înseamnă „importanță foarte scăzută”, 2 înseamnă „importanță scăzută”, 3 înseamnă „importanță medie”, 4 înseamnă „importanță mare”, și 5 „importanță foarte mare”. S-a atribuit fiecărui punct din scală o valoare de la 1 la 5: astfel răspunsul „importanță foarte scăzută” obține scorul 1, „importanță scăzută” obține scorul 2, „importanță medie” obține 3, „importanță mare” obține 4, în timp ce răspunsul „importanță foarte mare” obține scorul 5. S-au numărat răspunsurile pe fiecare punct al scalei, la fiecare din cuvintele pe care le-am identificat, după care s-au înmulțit cu valoarea de la fiecare punct în parte și s-au adunat pe scală obținându-se un scor pentru ordinea importanței.

În cea de-a cincea etapă am trecut la încrucișarea tabelară a rangului apariției cu cel al importanței, pentru a vedea care sunt diferențele dintre aceste două ranguri le-am prezentat în paralel. Astfel, am identificat

că pentru cuvântul *familie* care are rangul apariției unu acesta își păstrează această poziție și pentru rangul importanței. La fel și cuvântul *copii* obținând rangul apariției de doi își păstrează această poziție și pentru rangul importanței. Dar putem observa că cuvântul *viață* obține pentru rangul apariției trei, dar pentru rangul importanței acesta obține cu două puncte în scădere fiind de cinci. Însă cuvântul *grijă* dacă pentru rangul apariției obține patru, pentru rangul importanței acesta își scade poziția cu patru unități înregistrând opt.

Pentru a stabili corelația între rangul apariției și cel al importanței, le prezentăm în paralel astfel încercând să stabilim similitudinile, dar și diferențele care pot fi remarcate. După cum am observat, itemii din a doua dimensiune își schimbă poziția, comparativ cu scorul obținut pentru rangul apariției, obținând un scor mai bun în ordinea importanței decât în cea a apariției. De asemenea observăm că ultima poziție obține un scor identic pentru ambele ranguri.

Evidențiem din start că asociațiile care au ocupat poziții de întâietate, și anume cuvintele „*familie* și *copiii*”, și-au păstrat pozițiile inițiale. Asociațiile „*dragoste, dificultăți, animale, infertilitate și responsabilitate*” la fel nu-și schimbă pozițiile, ocupând locul „*dragoste -7 dificultăți -16, animale -18, infertilitate -19, și responsabilitate -20*” atât privind rangul apariției cât și pentru rangul importanței.

De asemenea am identificat că cuvântul „*bucurie*” dacă pentru rangul apariției are poziția 6 pentru rangul importanței este în scădere cu trei valori înregistrând poziția 9. O scădere semnificativă, o face cuvântul „*casă*” în raport cu cuvântul inductor „*adoptie*”, care ocupă poziția 8 în lista rangului de apariție, pe când în lista rangului de importanță ocupă poziția 14.

În urma analizei datelor pe care noi le-am obținut în urma aplicării tehnicii „*prototip-categoriale*” (Vergès, 1992, 1994), [1, p.111] am avut posibilitatea de a identifica care este reprezentarea socială a adopției în rândul tinerilor contemporani.

Prezentăm elementele centrale ale adopției în viziunea tinerilor contemporani identificând următoarele cuvinte „*familie și copii*”. Elementele periferice care s-au sunt aranjate în preajma nodului central sunt „*infertilitate și responsabilitate*”.

În urma colectării și analizării datelor se poate afirma că adopția în viziunea tinerilor contemporani este alcătuit după cum urmează: **nucleul central : familie și copii. Sistemul periferic** este alcătuit din termeni ca: **infertilitate și responsabilitate**.

De asemenea am identificat și termenii care au statut ambigui, aceste cuvinte fiind: *viață, grijă, răbdare, bucurie, dragoste, casă, acceptare, dorință, educație, putere* care conform lui Vergès (1992, 1994) [1, p.111] trebuie analizați prin alte modalități.

Tema privind adopția copilului este deosebit de complexă, o abordare optimă implicând utilizarea unei viziuni interdisciplinare în care să fie îmbinate perspectiva juridică și cea psihologică.

Adopția, acest fenomen care a atras atenția lumii întregi prin importanța și complexitatea sa, dar mai ales prin efectele pe care le poate genera, rămâne totuși, sau ar trebui să rămână, o instituție care să aibă ca scop suprem preocuparea pentru drepturile copilului și nu o problemă politică sau un scandal de presă.

În acest articol am recurs la aplicarea tehnicilor și metodelor de identificare a reprezentărilor sociale cu referire la adopție în viziunea tinerilor contemporani, cât și la interpretarea datelor obținute în urma aplicării tehnicilor și metodelor de identificare a reprezentărilor sociale a adopției în viziunea tinerilor contemporani.

În cercetarea care ne-am propus-o am intenționat a cerceta reprezentările sociale a adopției, din simplul motiv: identificând reprezentările sociale a adopției în viziunea tinerilor contemporani noi vom putea cunoaște care sunt acele atitudini, percepții, idei vis-a-vis de această procedură.

Am investigat care sunt reprezentările sociale a adopției în viziunea tinerilor contemporani, dat fiind faptul că, aceștia se află în această perioadă de vârstă când se cristalizează, se formează, se încheagă acea reprezentare socială. Această este vârsta marilor schimbări, transformări, vârsta luărilor de poziții făcând parte anume din această categorie de vârstă.

Cunoscând care este reprezentarea socială a adopției a tinerilor contemporani care pot să se confrunte cu problema concepției unui copil putem prognoza care sunt atitudinile, percepțiile, ideile, gândurile vis-a-vis de această procedură.

Cercetarea pe care noi am efectuat-o este foarte importantă. Marea majoritate a cuplurilor care doresc să adopte un copil sunt instruite de către diverși specialiști precum psihologi, asistenți sociali, medici însă totuși aceștia își rezervă timp pentru decizia finală, menționând faptul că acesta este un pas extrem de important în viața lor și trebuie de gândit foarte atent în ceea ce privește posibilele riscuri ce vor urma.

O bună parte a persoanelor care cunosc aceste riscuri și au mers pe această palieră le este frică de genetica copilului care ulterior poate să înregistreze unele probleme în ceea ce privește comportamentul. La fel un factor important este starea de sănătate care la majoritatea este precară fiind motivată de comportamentul

anti-social al mamei biologice în timpul sarcinii.

Bibliografie:

1. CURELARU, MIHAI Reprezentări sociale, pref. de Adrian Neculau. - Ed. a 2-a, rev. Iași: Polirom, 2006, 242 p. ISBN 973-46-0302-7.
2. CURELARU, MIHAI. Metodologia culegerii datelor reprezentărilor sociale. Reprezentările sociale. Teorie și metode. Iasi: Ed. Erola, 2001, 444p. ISBN 973-85475-3-9.
3. NECULAU, A. Ce sunt reprezentările sociale ? Revista Psihologia, Anul X, nr. 5-6/2000.
4. DOISE W. Attitudes et représentations sociales // Les représentations sociales / D. Jodelet (ed.). – Paris: P.U.F., 1989.
5. FISCHER, GUSTAVE-NICOLAS Les concepts fondamentaux de la psychologie sociale, Dunod, Paris, 1987. ISBN 10 : 204016927X ISBN 13 : 9782040169275
6. LEGEA Nr.99 din 28-05-2010n **privind regimul juridic al adopției** Publicat : 30-07-2010 în Monitorul Oficial Nr. 131-134 art. 441.
7. DRAGONICI CARMEN-COSMINA Stigmatizarea și valorizarea adopției rezumatul tezei de doctorat disponibil [file:///C:/Users/Admin/Downloads/expert% 20Gabriela%20TIMI%C5%9E_oanc_carmen_rez_ro_2016-09-08_13_57_13.pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/expert%20Gabriela%20TIMI%C5%9E_oanc_carmen_rez_ro_2016-09-08_13_57_13.pdf) accesat 04.09.2020.
8. REPREZENTĂRILE SOCIALE disponibil <http://www.creeaza.com/didactica/comunicare-si-relatii-publice/Reprezentarile-sociale819.php> accesat: 04.09.2020.
9. MULȚI VOR SĂ ÎNFIEZE COPII, PUȚINI REUȘESC. CARE ESTE MOTIVUL disponibil https://sputnik.md/radio_emisiuni_atitudini/20190331/25325171/infiere-copii-putini-reusesc-care-este-motivul.html accesat: 07.09.2020.
10. **DR. ERNA STOIAN** Medic primar Obstetrica - ginecologie Infertilitatea - o boală, nu o condamnare! <https://www.reginamaria.ro/articole-medicale/infertilitatea-o-boala-nu-o-condamnare> accesat: 07.10.2020.
11. DICȚIONAR EXPLICATIV disponibil <https://www.archeus.ro/lingvistica/CautareDex?query=FAMILIE> accesat: 07.10.2020.
12. DICȚIONAR EXPLICATIV disponibil <https://dexonline.ro/intrare/copil/250264> accesat: 07.10.2020.